

LESMATERIAAL

Nederlands als pluricentrische taal:

De Nederlandstalige landen – in Europa en de wereld

Deel 1

Dit document bevat lesmateriaal voor het project *Nachbarsprache & buurcultuur*.
Redactie: Ute K. Boonen, Pia M. Falter, Ina Erkelenz, Camille Rose, Pia Awater & Gaby Boorsma

2021

Nachbarsprache & Buurcultuur

Dit lesmateriaal behandelt verschillende aspecten van het Nederlands als pluricentrische taal. In deel 1 ligt de aandacht op de Nederlandstalige landen in Europa en de wereld. De lezer maakt kennis met de diversiteit van het Nederlandse taalgebied en ontdekt de verschillende landen waar Nederlands wordt gesproken, zoals Nederland, België, Suriname en de Nederlandse Antillen.

Om te beginnen bewerken de leerlingen een aantal werkbladen en opdrachten over de Nederlandstalige landen en gaan dan zelf op zoek naar Nederlandse sporen in hun eigen omgeving. De opdrachten kunnen zowel in de lessen Nederlands op school gebruikt worden als ook tijdens een uitwisseling waarbij de leerlingen met hun uitwisselingspartner samen kunnen werken. Bovendien kunnen de leerlingen de opdrachten in een bepaalde volgorde bewerken of alleen enkele opdrachten kiezen. Elke opdracht begint met een korte beschrijving voor de leerkracht en een taakbeschrijving voor de leerlingen, daarna volgen de werkbladen.

Bingo *Nederlandstalige landen*

Thema	Kennis maken (met elkaar en met de Nederlandstalige landen)
Materiaal	Bingospel (kopieervoorbeeld)
Vorbereiding	-
Tijd	Afhankelijk van de groepsgrootte en daarvan, hoe snel de scholieren elkaar vinden; +/- 15 tot 25 minuten
werkvorm	Groepsspel

Taakbeschrijving:

Dit spel is bedoeld om elkaar beter te leren kennen, maar de leerlingen moeten bij dit spel ook hun voorkennis van de verschillende Nederlandstalige landen oproepen. Je speelt dit bingo precies zoals een gewoon bingo, maar anders dan bij bingo moeten de deelnemers wel met elkaar praten.

Alle spelers krijgen een bingokaart met verschillende beschrijvingen of informatie en de opdracht een persoon te vinden, bij wie de beschrijving past ("Vind een persoon, die ..."). Dat doen ze met de vragen op de kaartjes. Let op, de leerlingen mogen niet alleen ja- of neevragen stellen, maar elke speler moet zijn antwoorden ook toelichten.

Als je een passend persoon hebt gevonden, moet je zijn of haar naam in het vakje met de vraag schrijven. Degene, die als eerste alle vakjes heeft ingevuld, heeft bingo!

Belangrijk: in elk bingovakje moet een andere naam staan.

Spelverloop

1. De regels worden uitgelegd en de kopieën van het bingospel worden uitgedeeld.
2. Spelvarianties zijn bijvoorbeeld: bij het eerste spel alleen de bovenste/onderste rij op de kaart nemen, daarna de rechtse en de linkse kolom en tot slot de volle kaart.
3. Het spel is afgelopen als iemand een volledige en juist ingevulde bingokaart heeft!
4. Aan het eind van het spel kan een discussie over de vragen en de antwoorden met de hele klas plaatsvinden (zie ook oplossingsblad). Daarbij is het niet belangrijk of de antwoorden "juist" zijn of niet, maar het gaat om de inhoud en de nieuw verworven kennis over de Nederlandstalige landen.

Variaties:

Als duidelijk wordt dat er vragen zijn waarop geen leerling een passend antwoord heeft, kan de docent meedoen of een deel van het bingoveld wordt weggelaten.

Vervolgopdracht:

De leerlingen kunnen ook zelf een bingospel samenstellen om het onderwerp *Nederlandstalige landen* af te sluiten (zie hiervoor ook het werkblad "lege bingokaart").

Bingo *Nederlandstalige landen*

Vind iemand die ...

<p>... al een keer in Nederland is geweest. Vraag ook waar en wanneer deze persoon in Nederland was.</p>	<p>... weet hoe de eilanden in de Caraïbische Zee heten en waar Nederlands gesproken wordt. A _____ C _____ S _____</p>	<p>... weet welke talen er in België gesproken worden.</p>
<p>... je kan uitleggen wat een "schuier" is en waar je dit woord gebruikt.</p>	<p>... al een keer in Vlaanderen is geweest. Vraag ook waar en wanneer deze persoon in Vlaanderen was.</p>	<p>... de organisatie "Taalunie" kent en een voorbeeld van haar taken kan noemen.</p>
<p>... al een keer met een Nederlandse moedertaalspreker Nederlands heeft gesproken. Waarom en met wie?</p>	<p>... de verbinding tussen Nederlands en Afrikaans kent en uitlegt. In welke landen wordt Afrikaans gesproken?</p>	<p>... nog nooit in een Nederlandstalig land was en je vertelt waar hij/zij graag een keer naartoe wil.</p>
<p>... weet waar Suriname ligt. De persoon moet het ook kunnen aanwijzen op een kaart.</p>	<p>... je vertelt waar je "frigo" zegt en wat het woord betekent.</p>	<p>... uitlegt welke officiële taal er in Nederland naast het Nederlands wordt gesproken.</p>

Bingo Oplossingen

Vind iemand die ...

<p>... al een keer in Nederland is geweest. Vraag ook waar en wanneer deze persoon in Nederland was.</p>	<p>... weet hoe de eilanden in de Caraïbische Zee heten en waar Nederlands gesproken wordt A_ruba C_uração S_int-Maarten</p>	<p>... weet welke talen er in België gesproken worden. Frans, Duits, Nederlands</p>
<p>... je kan uitleggen wat een "schuier" is en waar je dit woord gebruikt. tandenborstel, Surinaams-Nederlands woord</p>	<p>... al een keer in Vlaanderen is geweest. Vraag ook waar en wanneer deze persoon in Vlaanderen was.</p>	<p>... de organisatie "Taalunie" kent en een voorbeeld van haar taken kan noemen. Organisatie van de Nederlandse taal, steunt onderwijs, taalkennis van het Nederlands</p>
<p>... al een keer met een Nederlandse moedertaalspreker Nederlands heeft gesproken. Waarom en met wie?</p>	<p>... de verbinding tussen Nederlands en Afrikaans kent en uitlegt. In welke landen wordt Afrikaans gesproken? Dochtertaal van het Nederlands, gesproken in Zuid-Afrika en Namibië.</p>	<p>... nog nooit in een Nederlandstalig land was en je vertelt waar zij graag een keer naartoe wil.</p>
<p>... weet waar Suriname ligt. De persoon moet het ook kunnen aanwijzen op een kaart. Suriname ligt in het noordoosten van Zuid-Amerika.</p>	<p>... je vertelt, waar je "frigo" zegt en wat het woord betekent. België/Vlaanderen, koel- of ijskast</p>	<p>... uitlegt welke officiële taal er in Nederland naast het Nederlands wordt gesproken. Fries (officiële taal in de provincie Friesland naast Nederlands)</p>

Handleiding voor docenten

Wolkjes en landkaarten¹: associaties

Thema	Associaties verzamelen, perspectiefwisseling
Materiaal	Werkbladen
Vorbereiding	-
Tijd	Min. 30, max. 60 minuten
Werkvorm	a) Met de hele klas b) Groepswerk (bijvoorbeeld 4 scholieren samen)

Taakbeschrijving:

- a) De leraar toont de leerlingen afbeeldingen met de omtrekken van Nederlandstalige landen (werkblad: wolkjes als kopie). De leerlingen moeten dan associaties geven.
 - De leraar geeft enkele tips, afhankelijk van hoe snel of hoe langzaam de leerlingen zien dat de wolkjes de omtrekken van de verschillende Nederlandstalige landen zijn.

- b) Daarna krijgen de leerlingen in groepjes een afbeelding met de omtrek van een van de Nederlandstalige landen met volgende opdrachten:
 - Teken in groepjes een subjectieve landkaart van de Nederlandstalige landen. Iedereen komt aan de beurt.
 - Presenteer deze volledige subjectieve landkaarten vervolgens in de klas. Geef ook aan, welke beelden en associaties jullie in je hoofd hadden; waar kwamen deze beelden vandaan?

Vervolgopdracht:

Indien de scholieren al over eigen persoonlijke ervaringen met Nederlandstalige landen beschikken, ligt bij deze opdracht afsluitend ook volgende activiteit voor de hand (zie ook: Lundquist-Mog 2018, beetje aangepast, vgl. voetnoot 1):

Lievelingsplaatsen zoeken

Waarheen willen jullie het liefst in de Nederlandstalige landen reizen? Ga geografisch correct in het klaslokaal staan:

Noorden? Zuiden? Oosten? Westen?

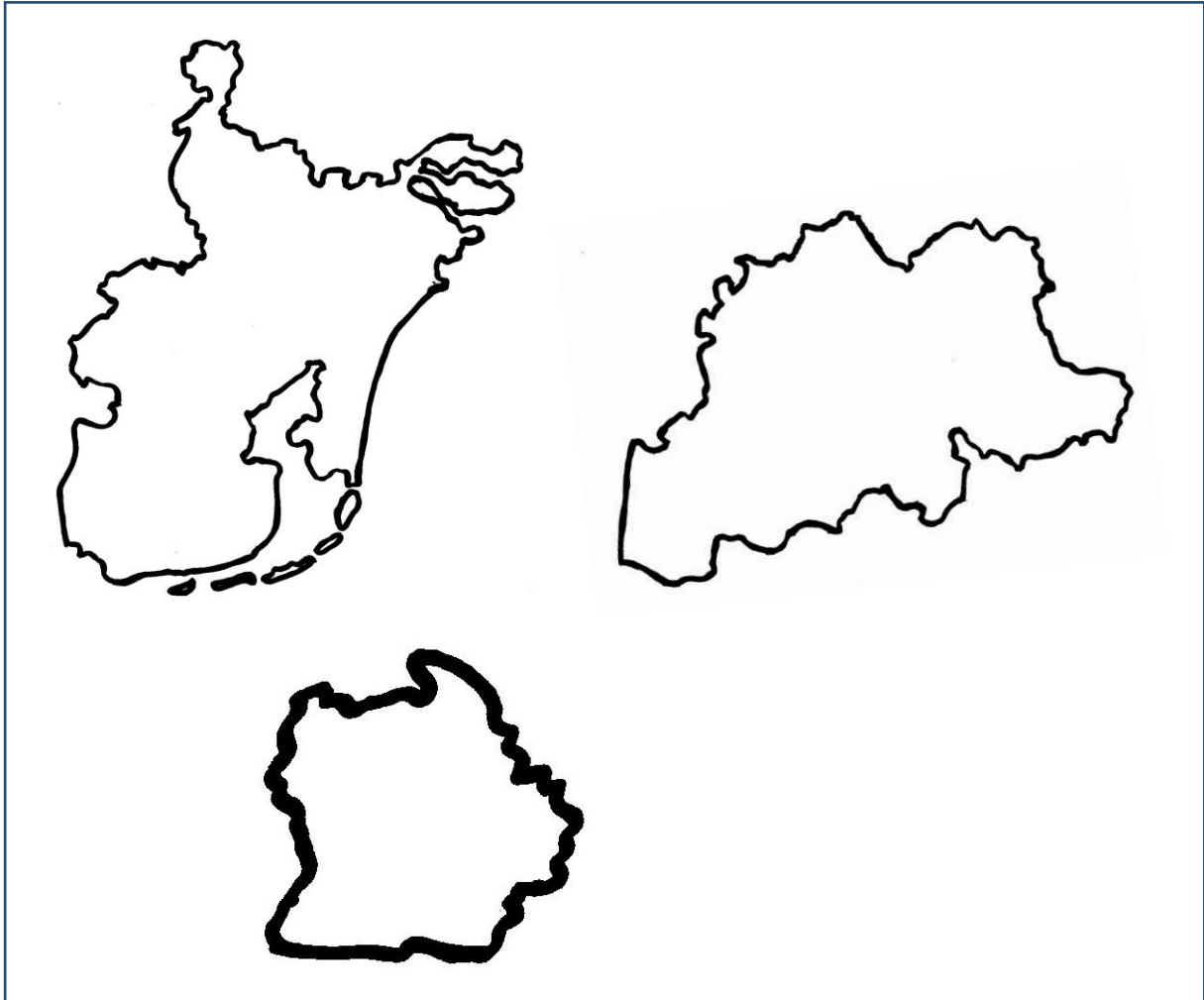
Communiceer met de andere scholieren in het lokaal. Help elkaar. Vertel dan in de klas waar jullie staan en waarom (iedereen één zin!).

¹ Diese Aufgabe wurde inspiriert von Ideen von Angelika Lundquist-Mog, die sie u.a. auf dem Nachbarsprachenkongress in Rindern am 23.04.2018 präsentierte, vgl.: <https://www.ru.nl/nachbarsprache/neues-aus-der-wissenschaft/rindern-2018/>, hier: Workshops: Angelika Lundquist-Mog (Tübingen): Landeskunde zum Mitmachen und Anfassen (PPT und Handout).

Werkblad *Wolkjes*

Opdracht:

Bekijk eens de wolkjes! Waaraan denken jullie? Geef spontane associaties!

Wat zie je?

1. _____

Heb je nog andere ideeën?

2. _____

Werkblad voor scholieren

Landkaarten

Opdracht:

Teken samen in groepjes een subjectieve landkaart van de Nederlandstalige landen. Iedereen komt na elkaar aan de beurt.

1. Teken en beschrijf jullie persoonlijke kaart. Het gaat niet om objectieve correctheid, maar om subjectieve belangstelling. Welke plekken of plaatsen, regio's, grenzen etc. zijn er op jullie kaart te zien?
2. Vergelijk in de groep: uit welke elementen bestaan jullie kaarten (*mental-maps*) van de Nederlandstalige landen? Praat over verschillen en overeenkomsten. Waar komen de verschillende denkbeelden vandaan? (reiservaringen, media/nieuws, persoonlijke ervaringen...).

Handleiding voor docenten

Speurtocht *Nederlandstalige landen*

Thema	Ontdek je eigen omgeving
Materiaal	Werkblad, fototoestel, mobieltje
Vorbereiding	-
Tijd	+/- 60 minuten
Werkvorm	Groepen van telkens ongeveer 4 scholieren

Taakbeschrijving:

De scholieren krijgen in groepjes de opdracht om naar sporen uit Nederlandstalige landen in hun eigen omgeving te zoeken en ontdekken op deze manier talige, culturele, economisch-commerciële, toeristische en persoonlijke sporen. De leerlingen moeten deze aanwezige sporen van Nederlandstalige landen in hun omgeving fotograferen.

- Tijdens dit groepswork buiten het leslokaal nemen de leerlingen foto's van alle (mogelijke) sporen uit Nederlandstalige landen in hun omgeving. In uitwisselingssituaties gaan leerlingen op zoek naar sporen van Nederlandstalige en Duitstalige landen.
- De werkopdracht kan algemeen blijven (zie ook opdracht "speurtocht") of specifieker met objecten uit Nederlandstalige landen (zie ook werkblad "speurtocht") uitgevoerd worden, bijv. levensmiddelen.
- Nadat de leerlingen klaar zijn met hun speurtocht, presenteren ze hun foto's met behulp van een *powerpointpresentatie* (of iets vergelijkbaars, bijvoorbeeld kunnen ze ook foto's via WeTransfer aan de leerkracht sturen, zodat hij de foto's kan tonen of printen). Tijdens de presentatie vertellen de leerlingen wat de foto's met de sporen van Nederlandstalige landen te maken hebben.

Variaties:

De opdracht is hier helemaal open geconcipieerd, maar kan wel doelgerichter en met meer kleine stapjes toegepast worden. Bijvoorbeeld worden alleen maar sporen van één Nederlandstalig land gezocht, of de zoektocht wordt beperkt tot een bepaalde plaats, bijvoorbeeld een winkel.

Werkblad *Speurtocht*

De fototaken

Fototaak:	Uitgevoerd:
1. Fotografeer een straatnaam met betrekking tot Nederlandstalige landen.	☐
2. Fotografeer een auto uit een Nederlandstalig land (kenteken!).	☐
3. Fotografeer een gebouw met een Nederlandstalige naam.	☐
4. Fotografeer snoep uit een Nederlandstalig land.	☐
5. Fotografeer de vlag van een Nederlandstalig land.	☐
6. Fotografeer een Nederlandstalige persoon of een Nederlandstalige familienaam.	☐
7. Fotografeer een drankje of een drankjesreclame uit een van de Nederlandstalige landen.	☐
8. Fotografeer een reclame met betrekking tot de Nederlandstalige landen.	☐
9. Fotografeer een menukaart met een gerecht uit een van de Nederlandstalige landen.	☐
10. Fotografeer een Nederlands woord.	☐
11. Fotografeer een boek of een tijdschrift uit of over een Nederlandstalig land.	☐
12. Fotografeer iets naar jullie keuze.	☐

Werkblad voor scholieren

Speurtocht *Nederlandstalige landen*

Nederlands is niet alleen de officiële taal in Nederland en België, maar wordt ook in Suriname, op de Nederlandse Antillen, in de Caraïbische Zee gesproken. Bekijk eens precies je omgeving: welke talige of culturele sporen uit Nederlandstalige landen kun je vinden? Jullie kunnen er zeker van zijn dat de genoemde landen sporen in jullie omgeving achtergelaten hebben. Welke kunnen jullie vinden/herkennen?

Taak:

In groepjes gaan jullie je omgeving ontdekken. Ga op zoek naar talige en culturele sporen en invloeden vanuit alle Nederlandstalige landen.

Neem zoveel mogelijk foto's, want tijdens de presentatie aan het einde zullen jullie ongeveer 10 foto's aan jullie medescholieren moeten presenteren.

Naar welke sporen moeten jullie gaan zoeken? Denk bijvoorbeeld aan winkels uit Nederlandstalige landen, reclame of producten en restaurants; misschien vinden jullie ergens de bekende "stroopwafels" of "Belgische chocola" in een winkel, misschien biedt een café "karnemelk" aan of een restaurant een Nederlandse stampot; misschien vinden jullie Nederlandse, Belgische of ook Surinaamse namen (personen, steden, regio's) op straatnaamborden; of jullie kennen zelf inwoners uit Nederlandstalige landen in jullie omgeving...

Verzamel alle foto's en presenteer aan het einde een keuze van jullie 10 beste foto's in de klas. Kunnen jullie medescholieren raden, welk land op de foto is afgebeeld?

Belangrijk: jullie keuze moet tenminste drie foto's bevatten die met de Nederlandstalige landen te maken hebben.

gefördert von / gesubsidiert durch

Ministerium für Wirtschaft, Energie, Industrie, Mittelstand und Handwerk des Landes Nordrhein-Westfalen

provincie Gelderland

